

**UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA RESTAUROVÁNÍ**

**HISTORIE ZÁMKU VELTRUSY A JEHO UMĚLECKÉHO
VYBAVENÍ**

Autor práce: Michaela Kudová

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE-T

Pro:

Michaela Kudová

Studijní program:

Výtvarná umění

Studijní obor:

Restaurování a konzervace uměleckých děl na papíru a souvisejících materiálech (8206RI03)

Název tématu:

Historie zámku Veltrusy a jeho uměleckého vybavení

Zásady pro zpracování:

Ve své teoretické bakalářské práci se budete zabývat významnou památkou architektury 18. století, areálem zámku ve Veltrusech.. Nejprve shromáždíte dostupné údaje o vzniku a dějinách stavby a jejího vybavení. Podáte stručnou informaci o rodině Chotků a jejich nejvýznamnějších členech, zvláště se zřetelem k dějinám zámku Veltrusy. Pozornost budete věnovat původnímu uměleckému a uměleckořemeslnému vybavení interiérů, s důrazem na tapety, které jsou také předmětem Vaší praktické bakalářské práce..

Práci doprovodíte obrazovou přílohou vybraných a charakteristických ukázek, které dobře zdokumentují dané téma. Po formální stránce dodržíte pravidla psaní bakalářských prací, stanovená na FR UPce.

Seznam odborné literatury:

Miroslav Brožovský, *Veltrusy*, vydal Památkový ústav středních Čech, Praha 1998

Pavel Zahradník, *O vzniku zámku ve Veltrusích*, *Průzkumy památek VIII*, 2/200 I

Eva Lukášová, *Historické interiéry a historický textil chotkovského zámku ve Veltrusech*, *Zprávy památkové péče*, 2/2005

Dohledáte a použijete i další literaturu, zvláště umělecko-topografickou, potřebnou ke zdárnému dokončení práce.

Rozsah: Práce bude mít minimálně 20 stran textu, obrazová příloha dle potřeby.

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Kaše

Vedoucí katedry: Mgr. Jiří Kaše

Datum zadání práce: 15. 10.2006

Termín odevzdání práce: Pět kalendářních týdnů

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 ods. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupnění své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice (pobočka FR Litomyšl)

V Litomyšli dne.....

Michaela Kudová

Obsah:

1 Úvod	Str. 4
2 Historie Veltrus v datech, sled majitelů panství	Str. 5
3 Historie Veltrus	Str. 7
3.1. Vývoj oblasti	Str. 7
3.2. Vznik obce Veltrusy.....	Str. 7
3.3. Panství Jevíněves.....	Str. 8
3.4 Průmyslová výstava ve Veltrusích.....	Str. 8
3.5. Správci zámku po roce 1945.....	Str. 9
4 Šlechtický rod Chotků a jeho významní členové	Str. 10
4.1. Počátky rodu.....	Str. 10
4.2. Václav Antonín Chotek z Chotkova a Vojnína.....	Str. 10
4.3. Václav Chotek.....	Str. 11
4.4. Jan Karel Chotek.....	Str. 11
4.5. Rudolf Chotek.....	Str. 12
4.6. Jan Rudolf Chotek	Str.13
4.7. Ferdinand Maria Chotek z Chotkova a Vojnína.....	Str. 13
4.8. Jindřich Chotek.....	Str. 14
4.9. Rudolf Karel Chotek	Str. 16
4.10. Emerich Chotek.....	Str. 14
4.11. Žofie Chotková.....	Str. 14
4.12. Poslední členové rodu.....	Str. 15

5 Stavba zámku	Str. 16
6 Interier zámku	Str. 18
6.1. Sál Marie Terezie	Str. 18
6.2. Salla-terrena	Str. 18
6.3. Velký sál	Str.19
6.4. Čínský salonek	Str. 20
6.5. Mušlový salonek	Str. 20
6.6. Obrazárna	Str. 21
6.7. Knihovna	Str. 21
6.8. Jídlna	Str. 21
7 Sochařská výzdoba	Str. 22
7.1 První etapa – schodiště	Str.22
7.2. Druhá etapa – plot	Str. 22
8 Zahrada	Str. 23
8.1. Barokní zahrady.....	Str. 23
8.2. Francouzská zahrada ve Veltrusích	Str. 23
9 Park Veltruského zámku	Str. 25
9.1. Forma Anglického parku	Str. 25
9.2. Okrasný statek	Str. 26
10 Stavby v zámeckém parku	Str 27
10.1. Van der Schottův pavilon.....	Str. 27
10.2. Pomník C.L. Hirschfelda.....	Str. 27
10.3.Čínská bažantnice.....	Str. 28

10.4. Laudonův pavilon	Str. 28
10.5. Chrám přátel venkova a zahrad.....	Str. 28
10.6. Pavilon Marie Terezie	Str. 29
10.7. Dorský Chrámek	Str. 29
10.8. Egyptský kabinet	Str. 29
10.9. Socha Marta	Str. 30
10.10. Grotta	Str. 30
10.11. Jezírko Špígl	Str. 30
11 Expozice na zámku Veltrusy.....	Str. 31
12. Plány na rekonstrukci a adaptaci budovy	Str. 32
12.1. Větrání.....	Str. 32
12.2. Elektroinstalace.....	Str. 32
12.3. Vytápění.....	Str. 33
13. Povodňové nehody na zámku ve Veltrusích	Str. 34
13.1. Povodně 2002.....	Str. 34
14. Poznámky	Str. 35
15. Literatura	Str. 37
16. Prameny	Str. 38
17. Obrazová příloha.....	Str. 39

1 Úvod

Tématem této bakalářské práce je zámek Veltrusy nacházející se asi dvacet kilometrů od Prahy a jeho historie. Ta je nerozlučně spjatá s historií přilehlého krajinného parku, se kterým tvoří ojedinělý komplex. Tomuto zámku na rozmezí barokní a rokokové architektury se, až na výjimky, vyhnuly pozdější úpravy a zachoval si tak svou původní podobu.

V této práci je cílem shrnout jeho historii, což zahrnuje jeho stavbu, umělce, kteří se na ní podíleli i historické události, které se zámku dotkly. Je zde i vytýčení základních problémů tohoto zámeckého komplexu a stručné nastínění existujících plánů na jejich řešení.

Samozřejmě, nevyhnutelné je i seznámení s rodinou Chotků, která zde byla stavebníky i výlučným vlastníkem zámku až do roku 1945 a jejichž vkus byl pro zámek klíčovým faktorem.

2. Historie Veltrus v datech, sled majitelů panství

- **1698**- sňatek Václava Antonína Chotka (1674 – 1754) a Terezie Marie von Scheidler, Chotek, její manžel, tak získává polovinu jevíňveského panství
- **1720** – Václav Antonín Chotek začíná budovat sídlo ve Veltrusech
- **8.7.1735** – vlastníkem panství se stává Rudolf Chotek (1706 – 1771), mladší syn V. A. Chotka
- **1740** – je založen hospodářský dvůr
- **1750** – přestavba zámku-křídla jsou dvojnásobně zvětšena
- **31. 5. 1754** – na Veltrusech se koná „Velký trh tovarů království českého“ pořádaný Rudolfem Chotkem. Výstavy se účastní i císařovna Marie Terezie
- **1764** – povodeň, zničené zahrady byly přebudovány na romanticko-klasicistní park
- **1770** – zřízení fideikomisu, panství je nadále nedělitelné a přechází do majetku nejbližšího mužského dědice
- **1771**- panství dědí Jan Karel hrabě Chotek (1704 - 1787), bratr Rudolfa Chotka
- **1784 - 5** – povodeň, Vltava změnila řečiště a zaniklo tak východní rameno řeky
- **1786** - velká povodeň. Levé rameno řeky se prohlubuje, což znamená definitivní ztrátu ostrova
- **1787** – majitelem chotkovských statků se stává Jan Rudolf Chotek (1748 - 1824), synovec Jana Karla Chotka, přestavuje zámecký park za pomoci Richarda van der Schotta, ředitele Schönbrunnských zahrad, vzniká okrasný statek- ferme ornée.
- **1790** – stavba kanálů, hrází, různých objektů v parku
- **1820** – umírá Jan Rudolf Chotek, majorát a statky přebírá jeho vnuk Jindřich Chotek (1802 - 1864). , při svatojánské povodni je pobořena hráz
- **1831** - Jindřich hrabě Chotek se žení s hraběnkou Karolinou Aloisií von und zu Eltz. Končí také úřední kariéru a věnuje se správě statků. Jeho architektem je P. Jöndl.
- **1850** – správcem chotkovských statků se stává Antonín Emanuel Komers (1814 - 1893), zemědělský odborník, založení daňčí obory.
- **1856** - založení cukrovaru a lihovaru v Úžicích
- **1857** - přistavěn skleník

- **2. 2. 1862** - velká povodeň
- **24. 12. 1864** - umírá Jindřich a Rudolf Karel Chotkovi, panství dědí Jindřichův syn Rudolf Karel
- **1880** - veltruské hospodářství je propachtováno
- **25. 11. 1884** – umírá Jan Rudolf Chotek, jediný syn Rudolfa Karla
- **4. 5. 1890** – Rudolf Karel je dán pod kuratelou coby dlužník, na jeho majetek uvalena sekvestance
- **11. 3. 1890** - Hrabě Emerich Chotek (1833 - 1911), druhorozený syn Jindřicha hraběte Chotka, se stává kurátorem panství
- **1893 - 4** - regulace Vltavy - Ztráta zdroje vody pro park
- **1890 - 1910** - celé hospodářství je pronajímáno
- **12. 4. 1911** – umírá hrabě Emerich, panství dědí jeho mladší bratr Arnošt hrabě Chotek (1844 - 1927)
- **1920** - pozemková reforma
- **1927** - Karel hrabě Chotek (1887 1970), pocházející z velkobřezenské větve, zdědil po strýci Arnoštovi velkostatek Veltrusy s Bělušicemi
- **1939-1945** –zámek poničen ve válce, Karel Chotek kolaboruje a utíká do Německa
- **1941** – povodeň
- **1951** – zámek je státní, park vede inspektor parků a zahrad v ČSSR Rublič
- **1956 - 58** – staví se divadlo nad grottou, oprava zámku
- **1968** – vznik autocampu u Vltavy
- **23. 1. 1970** Hrabětem Karlem Chotkem vymírá rod
- **28.3.2001** –zámek a park byl prohlášen národní kulturní památkou usnesením vlády č. 132/2001 Sb.
- **2002** – velká povodeň

3 Historie Veltrus

3.1 Vývoj oblasti

Území Veltrus se nachází v úrodné polabské nížině. Lidmi bylo osídleno již od pravěku, jak dokládají i archeologické nálezy. Bylo zde objeveno určité množství artefaktů, z nichž lze usuzovat, že se na tomto území pohybovali lidé různých raných kultur: „*je zde doložena zejména únětická, knovízská a bylanská kultura, nalezena byla i zlatá keltská mince apod.*“¹

V okolí velkých vodních toků se často vyskytují lužní lesy, které jsou v období, kdy se řeka rozvodní, zaplavovány. Rostou zde převážně listnaté stromy, kterým nevadí dlouhodobé vlhké prostředí jako duby letní, kleny, jasany, buky, topoly, lípy, habry a jilmy. Tento typ vegetace původně obklopoval i území Jevíněveského panství, ale díky intenzivním zásahům člověka, které se datovaly už od středověku, se dal záhy na ústup. V době, kdy se území dostalo do správy rodu Chotků, zde již byly, díky značné hospodářské činnosti lidí, rozsáhlé polnosti a poslední zbytky lužních lesů byly nato asimilovány do zámeckého parku jejich letního sídla. To se projevilo i na skladbě rostlin, které tu žijí.

3.2 Vznik obce Veltrusy

Ačkoli některé prameny tvrdí, že Veltrusy existovaly již od roku 1144, první zmínka o nich pochází až z roku 1226 z privilegia krále Přemysla Otakara II, jemuž původně patřily, pro Doksanský klášter v jehož prvním zachovaném exempláři se píše: „*Nos dedimus in Veltruz X hospites et terram ad duo aratra...*“ a ve druhé : ?? *Nos vero dedimus in Veltruz decem hospites et terramar duo atatra...*“²Což v českém překladu z roku 1531 znamená: „*A my jsme dali klášteru v Veltrusy deset hospodáři a země ke dvěma pluhuom.*“³

Již v roce 1332 je zde doložena fara, která však zanikla během husitských bouří a farnost byla obnovena až v roce 1855. Kostel zde stojící prošel řadou přestaveb a jeho dnešní podoba je barokní. Byly v něm nalezeny fragmenty gotické nástěnné malby, je v něm pohřben Rudolf hrabě Chotek.

3.3 Panství Jevíněves

Veltrusy prošly vlastnictvím mnoha českých šlechticů. Pařili k nim Zajícové z Házmburka, na čas Jan Smiřický ze Smiřic a po jeho popravě Zdeněk ze Šternberka a na Konopišti, Lobkovicové, Valdštejnové, až roku 1630 se dostaly do majetku Františka rytíře ze Scheidlerů. Panství Jevíněves po něm zdědil jeho syn a někdejší český místodržící Ferdinand Kryštof ze Scheidlerů a roku 1697 je, společně s vesnicemi Dědibaby, Ouholice, Velterusy, Křivousy a částmi Spomyšle, Chržína, Podhořan a Bukole, získala věnem třetí z pěti jeho dcer, Marie Terezie ze Scheidleru . Stalo se tak při příležitosti jejího sňatku s Václavem Antonínem Chotkem.

3.4 Průmyslová výstava ve Veltrusích

V 18. Století dochází na území ovládaném habsburskou monarchií k rozsáhlým změnám v oblasti průmyslové výroby. Šlechtici začínají budovat na svých panstvích předchůdce dnešních továren, manufaktury. V Čechách se jednalo převážně o rozvoj průmyslu plátenického, soukenického, papírenského a sklářského. Tyto iniciativy výrazně podporovala i panovnice Marie Terezie, přestože obchodu a průmyslu se, byť v zastoupení jinými fyzickými osobami, věnoval hlavně její manžel a římskoněmecký císař František Štěpán Lotrinský (díky finančním ziskům z těchto aktivit pak založil alimentální fondy, kterými zajistil své následníky po finanční stránce).

V jejich službách se uplatnil Rudolf Chotek, který zastával různé vysoké funkce převážně v ekonomické oblasti. Se zřetelem na tyto tendence a důraz kladený na rozvoj výroby se snažil povznést hospodářství monarchie. Jeho prostřednictvím také patrně uskutečňoval František Štěpán Lotrinský své obchody.

Roku 1754 vládnoucí pár podnikl inspekční cestu do Čech. Cesta trvala šest týdnů a během této doby navštívili mnoho sídel českých šlechticů i klášterních institucí. Mezi ně patřilo i Veltruské panství, které tou dobou patřilo právě Rudolfu Chotkovi. Cílem této své, na Veltrusích již druhé návštěvy, byla vzorková výstava, kterou zde jako první počín tohoto druhu na území Čech pořádal hrabě Chotek. Výrobci zde mohli vystavit své produkty v areálu celého zámku a navázat přitom cenné obchodní kontakty. Výstava, dalo by se říci veletrh, sloužila obchodníkům k prezentaci a Chotkovi k získání přehledu o stavu výroby v Čechách. Samozřejmě, nakupovat se zde také dalo. Nešlo však o klasický obchod, kdy si kupující za

peníze získá zboží od prodejce, které si na místě převezme. Tady se objednávalo podle katalogů, což byla novinka, která neměla obdoby. Sama císařovna si zde od pláteníka Josefa Löhnera koupila výrobky v hodnotě 1200 zlatých a navíc ho vyznamenala medailí⁴.

Správci zámku po roce 1945

Po druhé světové válce, která skončila roku 1945, přišlo období velkých změn pro majitele zámků. V mnoha případech došlo ke kolaboraci těchto šlechticů s Němci a po porážce Německa jim byly vyvlastněny jejich majetky. Řada zámků se tak dostala do správy obnovené Československé republiky. U zámku Veltrus se tato změna stala nezvratnou jednak díky spolupráci s SS, kterým nabídli k dispozici zámek, ve kterém se usídlili příslušníci Hitlerjugend, ale i smrtí v roce....., čímž tento starobylý rod definitivně a na zámek dozíral Národní pozemkový fond, Národní kulturní komise pro správu státního kulturního majetku a následně státní památkové správy

Zámecký areál se postupně dostal do správy mnoha institucí: „1958-1960 *Krajský dům osvěty (fungující při odboru školství a kultury Středočeského krajského národního výboru.)*, 1960 – 1.1.1961 – 15.4.1966 *Okresní národní výbor Mělník – odbor školství a kultury*, 15.4.1966 – 31.12.1991 *znovu Středisko státní památkové péče a ochrany přírody středočeského kraje*, 1.1.1991 – 31.12.2000 *Památkový ústav středních Čech v Praze*, od 1.1.2001 *Státní památkový Ústav středních Čech v Praze.*“⁵

4 Šlechtický rod Chotků a jeho významní členové

4.1 Počátky rodu

Genealogie rodu Chotků se dá vysledovat až do středověku. Coby rytíři náleželi k české šlechtě a původně byli relativně zámožní. Po Bílé hoře, kdy docházelo k rozsáhlým konfiskacím majetků šlechticů, kteří stáli v opozici proti vítěznému rodu Habsburků, ztratili téměř všechnu majetek.

Původně pocházejí z Chockova u Plzně, ostatně, jejich jméno se tak také původně psalo. První zmínka o nich pochází z roku 1379. Až do sedmnáctého století se nijak výrazně neprojevovali: „*Nepřihlížíme-li k legendárnímu tvrzení Václava Hájka z Libočan, přejatému Dobnerem a Pulkavou jakož i jiným starým údajům, je prvním bezpečně známým členem rodu Mikuláš z Chotkova, připomínaný roku 1319 v bitvě proti Bedřichu Rakouskému. Za Karla IV, jak se zdá, byli Chotkové velmi zámožní. Na počátku 15. století objevují se však vedle první větve, píšící se z Chotkova, ještě Chotkové z Vojnína (Wognin, tvrz v okrese Kadaň, zaniklá v 17. Století.*“⁶

Další známější osobností je například Zikmund Chotek (1603), který se zúčastnil tureckých válek a v období před Bílou horou se v opozici proti Habsburkům angažovali *Jiří Chotek* (†1620) a *Karel Chotek* († 1638), kterému byly následně zkonfiskovány majetky až na vesnici Bělošice, která náležela jeho manželce, Alžbětě Chotkové. Zde poté tento rod sídlil.

4.2 Václav Antonín Chotek z Chotkova a Vojnína (1674-1754)

Jako poslední žijící člen starého rytířského rodu Chotků, narozený jako pohrobek, se v roce 1698 výhodně oženil s Marií Terezií von Scheidler, jednou z pěti dcer Ferdinanda Kryštofa ze Scheidlera, která do manželství přinesla značný nemovitý majetek a část Jevíněveského panství s vesnicemi Dědibaby, Ouholice, Velterusy, Křivousy a částmi Spomyšle, Chržína, Podhořan a Bukole. Každá ze sester dostala jeden díl, přičemž ale ne na každém bylo sídlo, kde by mohly žít. Sestry, které měly svá obydlí, byly podle dohody povinné zaplatit jiné sestře určitý obnos, za který si ty měně šťastné pořídí vhodné obydlí. K Jevíněveskému panství patřily také tři poplužní dvory a dva kamenolomy⁷.

Po svatbě, roku 1705 přešla polovina majetku Marie Terezie na manžela a ten tak mohl začít realizovat své stavební plány. Na ostrově, který zde tvoří říční rameno řeky Vltavy zakládá reprezentativní letní sídlo – zámek, kterému se tehdy říkalo Ostrov, s okrasným parkem.

Během jejich manželství přišlo na svět sedm dětí. Pět z nich se dožilo dospělosti. Marie Terezie zemřela v roce 1709 při porodu. Podruhé se již neoženil a děti byly vychovávány v institucích internátního rázu. Obě dcery vstoupily do řádu. Marie Anna do kláštera voršilek v Metách a Terezie do řádu benediktinek u Sv. Jiří na Pražském hradě.

Václav Antonín Chotek působil ve státních službách jako místodržící v Čechách a byl císařským radou. Za své zásluhy byl povýšen do vyššího stavu, stal se hrabětem (1721). Udržoval také styky s dalšími osobnostmi své doby, mezi které patřil a princ Evžen Savojský.

4.3. Václav Chotek

Nejstarší ze synů Václava Antonína Chotka. Dle přání otce studoval v Paříži na šlechtické akademii a po jejím absolvování vstoupil do armády. Byl příslušníkem pluku Diesbach se kterým se dostal na Sicílii, kde roku 1725 onemocněl a zemřel, aniž by se stihl oženit a zajistit dědice.

4.4. Jan Karel Chotek (1704 – 1787)

Prostřední ze synů Václava Antonína Chotka. Na rozdíl od svých bratrů nestudoval v Paříži. Místo toho od svých šestnácti let pobýval na dvoře Karla VI. I on získal vzdělání na Pražské univerzitě. Nejdříve působil ve Slezsku, poté v Horní Falci a dále jako vojenský komisař v Itálii.

Zastával úřad kancléře v česko-rakouské kanceláři a i on byl nositelem vyznamenání – jednalo se o Řád Sv. Štěpána a dědičný úřad vrchního dveřníka v Horních a Dolních Rakousích

Oženil se roku 1740 s ovdovělou hraběnkou Marií Terezií z Hautois, původem Kotulínskou z Kotulína. S bratrem se podělili o rodinné statky. Jan Karel získal původní panství Chotků Bělušice a Skršín. K tomu zakoupil Kozly a Nové Dvory u Kutné Hory a byl zakladatelem Chotkovské knihovny umístěné n zámku Kačina.

4.5. Rudolf Chotek (1706-1779)

Nejmladší ze synů Václava Antonína Chotka. Stejně jako starší bratr absolvoval pařížskou akademii a po jejím absolvování studoval na pražské univerzitě. Následně cestoval. Pobýval v Leydenu, kde se věnoval studiu světového obchodu, vzdělával se v historii a právech. Poté se vydal do Anglie, kde byl v Hamptoncourtu přijat královskou rodinou. Dále poznal Brusel, Versailles a řadu italských měst⁸.

Po návratu do Čech se stal úředníkem zprvu na pražském místodržitelství, poté ve Vídni. Ve službách Františka Štěpána Lotrinského a Marie Terezie, kteří využívali jak jeho diplomatických, tak i ekonomických schopností zastával stále důležitější funkce až se stal prezidentem finanční komory a ředitelem obchodu v dědičných zemích. V roce 1760 získal titul a funkci nejvyššího kancléře. Byl nositelem řádu zlatého rouna a zastával úřad vrchního komořího nad stříbrem.

Oženil se s Aloisí Stephanií Kinskou, která byla poručnicí a správkyňou majetku svého syna z prvního manželství s Norbertem Františkem Václavem z Vrbna. Při dělení rodového majetku obdržel Jevíněves a deset vesnic. Sídlem rodiny se stal zámek Veltrusy.

Rudolf Chotek neměl vlastního syna, což ho vedlo k vydání Fideikomisu. Tato listina označuje panství Veltrusy jako nezczitelné, nedělitelné a dědičné a pro příště má přejít na nejstaršího syna, popřípadě na nejbližšího žijícího mužského dědice. V tomto případě se jím stal Rudolfův synovec Jan Rudolf.

4.6. Jan Rudolf Chotek (1748-1824)

Stejně jako jeho předchůdci měl i Jan Rudolf Chotek vynikající vzdělání. Vystudoval filosofii, přírodní vědy, politologii a právo. Pokračoval také v rodinné tradici a stal se politikem. Měl rozsáhlé zájmy. Zajímaly ho přírodní vědy i umění. Stal se kancléřem česko-rakouské dvorní kanceláře, ale po josefských reformách na svůj úřad rezignoval. Několikrát se také stal nejvyšším purkrabím českého království, kladl důraz na topografické zpracování Čech, byl předsedou české společnosti nauk a cenzorem knih.

Po smrti otce zdědil panství Nové Dvory u Kutné Hory a Chotkovský majetek tak měl jediného majitele. Je také zakladatelem zámku klasicistního stylu Kačina na novodvorském panství. Pokračoval v rozšiřování zámeckého areálu a parku, za jeho života dosáhla zdejší architektura vrcholu. Mnohonásobně zvětšil rodinnou knihovnu a přestěhoval ji na zámek Kačina. Podporoval vzdělanost, založil mnoho škol a staral se i o hudební vzdělání obyvatel jeho panství.

4.7. Ferdinand Maria Chotek z Chotkova a Vojnína (7.9.1781-16.6.1836)

Jeho otcem byl Jan Nepomuk Rudolf Chotek z Chotkova a Vojnína a matkou Marie Sidonie Clary-Aldringen. Byl jejich čtvrtým synem z celkem deseti dětí. Už v jedenácti letech mu byla určena církevní dráha: „*Studoval v Praze a jako jedenáctiletý byl v roce 1792 jmenován kanovníkem v Pasově. Dne 29. 12. 1805 byl vysvěcen na kněze, 8. 3. 1806 se stal kanovníkem v Olomouci a 1.12. téhož roku farářem, arciknězem, děkanem a školním inspektorem v Holešově. Dne 12.11.1808 byl promován v Praze na doktora teologie a dne 1. 1. 1817 se stal rezidenčním kanovníkem v Olomouci. Dne 14. 2. 1817 byl jmenován titulárním biskupem tirnovským (Tenobus, ternibenus) s určením pro olomouckou arcidiecézi. Biskupské svěcení přijal z rukou arcibiskupa Trauttmansdorffa dne 1.6.téhož roku.*“⁹

Stejně jako většina členů tohoto rodu byl velice vzdělaný a to jak filosoficky, tak i teologicky a zajímal se o umění i hudbu. Byl ředitelem filosofických studií v Olomouci a za to mu byl udělen titul doktora filosofie *Honoris causa*. Jeho kariéra strmě stoupala a vyvrcholila jeho zvolením za olomouckého arcibiskupa, v pořadí už čtvrtého.

4.8. Jindřich Chotek (1802-1864)

Vnuk Jana Rudolfa Chotka, byl posledním skutečně schopným představitelem tohoto rodu. Během jeho vlády dosáhl areál Veltrus svého největšího rozkvětu. Záhy opustil státní služby a věnoval se mimo jiné i charitativní činnosti.

4.9. Rudolf Karel Chotek (-1894)

Jeho vláda pro Veltrusy znamenala úpadek. Vinu na tom měla jak hospodářská krize, tak i nevhodné hospodaření a život nad poměry. Rudolf Chotek po smrti syna ztratil zájem na hospodaření a statek začal chátrat. Hospodářství postupně upadalo, podniky byly propachtovány nebo prodány. Poplužní dvůr se souvisejícími poli, pastvinami, sady a loukami si 18. července 1883 pronajal Albrecht Křepinský za 5800 rakouských zlatých ročně. Ještě před sepsáním smlouvy byly smlouveny podmínky propachtování. Hrabě si ve smlouvě vytýčil poměrně jasná pravidla, za kterých se tak stane. Parcely byly předány s kompletním soupisem, který byl oficiálně potvrzen při předání. Pronájemce se ve smlouvě například zavázal pečovat o svěžené stromy, nahrazovat uhynulé novými, ale dřevo z pokácených přitom patřilo hraběti Chotkovi.

4.10. Emerich Chotek (1833-1911)

Již za života svého staršího bratra Rudolfa se stal kurátorem Veltruského panství.

4.11. Žofie Chotková (1.3.1868 - 28.6.1914)

Celým jménem Žofie Josefína Albína roz. Chotková z Chotkova a Vojnína byla jednou z devíti dětí Bohuslava Chotka (1829 - 1896) a jeho ženy Vilemíny Hraběny Kinské z Vchynice a Tetova (1838 - 1886). Bohuslav Chotek byl českým místodržícím a rakouským diplomatem. Rodina sídlila na rodovém zámku ve Velkém Březně. Žofie byla vzdělaná, ovládala němčinu, jazyk, kterým mluvila celá její rodina, češtinu a maďarštinu.

V roce 1888 se stala dvorní dámou arcivévodkyně [Isabely z Croy](#). V jejích službách se setkala s následníkem trůnu Františkem Ferdinandem d'Este a spřátelili se. Jejich vztah byl dlouho

utajen a po jeho prozrazení v roce 1898 byla Žofie okamžitě propuštěna. František Ferdinand ji označil za svou nevěstu a začal dlouhý proces prosazování tohoto záměru. Žofie sice pocházela ze starého šlechtického rodu, nebyla však majetná a především nebyla na společenské úrovni dědice trůnu. Ten se, podle rodinné tradice, mohl oženit pouze s habsburskou vévodkyní, nebo příslušnicí rodu, který je, nebo alespoň někdy v historii byl vládnoucím. To se Chotků netýkalo.

Poté, co František Ferdinand oznámil svému otci, císaři Františku Josefovi svůj záměr, byli během roční lhůty, kterou si císař vymínil, jak on, tak i Žofie vystaveni značnému tlaku veřejnosti i rodiny. Po jejím uplynutí císař nakonec se sňatkem souhlasil, ovšem pod podmínkou, že se následník přísahou stvrdí, že uznává fakt, že toto manželství je morganatické, tedy nerovné, a jménem svým i všech svých budoucích potomků se vzdává jakýchkoli nároků na trůn. Tato přísaha se slavnostně konala ve čtvrtek 28. června 1900 ve 12.00 hodin v Hofburgu.

Svatbě poté už nestálo nic v cestě. Dne 29. června 1900 odjel arcivévoda z Drážďan v doprovodu snoubenky dráhou na zámek Zákupy, kde se měla konat svatba. Cestou se krátce zastavili ve velkém Březně, kde sídlili Žofiiny příbuzní, a 1.července 1900 v Zákupích byl uzavřen sňatek. Manželé měli celkem 3 potomky, kteří se dožili dospělosti, jednu dceru a dva syny. Zemřeli oba při atentátu v Sarajevu dne 26. 8. 1914 a jsou pohřbeni na zámku Artstetten.

4.12. Poslední členové rodu

Ačkoliv rod Chotků pocházel ze středověku, jeho rodinná základna nebyla příliš rozsáhlá. Obě rodové větve se později spojily. V roce 1945 došlo k vyvlastnění rodinného majetku posledním majitelům rodového panství **Karlu a Livii Chotkovým**, kteří během války poskytli zámek k užívání německým okupantům. Tento rod vymřel po meči 23.1.1970, kdy zemřel poslední nositel tohoto jména **Karel Chotek** (1887-1970) a jméno přešlo na markraběte **Alexandra Pallavicini-Telrago-Chotka** (*1936).

5. Stavba zámku

Chotkové byli na svou dobu značně vzdělaní a byl jim vlastní velice dobrý vkus, který si díky cestám po Evropě obohatili o poznání kultury v ostatních evropských zemích. Zároveň měli, díky svým obchodním úspěchům, i dostatečnou finanční základnu k tomu, aby své plány mohli realizovat.

Zámek na ostrově, který obklopovalo rameno Vltavy, dal v roce stavět Václav Antonín Chotek. Jako diplomat a politik potřeboval reprezentativní sídlo. Zámek, jemuž se původně říkalo Ostrov, měl sloužit jako letní sídlo a měl ho oklopovat rozsáhlý park.

Díky svému kulturnímu rozhledu začal budovat zámek podle nejlepších tradic vrcholného baroka. Zámek byl vystavěn na ose sever-jih a jeho půdorys byl koncipován do tvaru stejnoramenného ondřejského kříže s centrálním válcovým tělesem převyšujícím okolní křídla o výšku patra a zaklenutým kopulí s čestným dvorem zdobeným sochami od sochařů F. Kuea a M. B. Brauna. Jeho středem je válcové těleso vyvýšené o jedno patro nad paprskovitě vybíhajícími křídly. Tato křídla jsou jednopatrová. Ze zachovalých zápisků je zřejmé, že vybavení zámku bylo nákladné. V dokumentech jsou zmínky o objednavce mramorové podlahy, vestavěných zrcadlech a objednaných obrazech. Jméno architekta, kterého si na tuto stavbu najali, prokázal nedávný průzkum zápisů z Chotkovy domácí pokladny z roku 1705. Nalézá se v nich zmínka o odměně pro architekta, který navrhl plán budoucího zámku. Tímto architektem byl Giovanni Batista Alliprandi a jeho odměna čítala 100 zlatých se sudem vína. Jako předloha pro návrh stavby posloužil zahradní palác hraběte Althana ve Vídni od Johana Bernarda Fischera z Erlachu¹⁰. Plány stavby se nedochovaly. V zápiscích Václava Antonána Chotka je zmínka o zámku Veltrusy jako o „úholické stavbě“. V zápiscích je uvedeno také jméno vedoucího stavby. Ital Carnovali je nám znám jako Canevalle, stavitel, který již předtím pracoval podle návrhu Alliprandiho na zámku v Liblicích a nyní dozíral jak nad stavbou Veltrus, tak i na stavbu zámku v Bělušicích.

Roku 1708 došlo k úpravě plánu stavby a tuto úpravu vykonal Santini, celým jménem Jan Blažej Santini Eichel.

Budování zámku trvala až do konce 80. let 18. století a jeho podobu, stejně jako podobu parku ovlivnily i další generace Chotků a proměny dobového vkusu. Po sňatku Rudolfa Chotka s Aloisíí Stephanií Kinskou se v interieru zámku vyskytuje řada aliančních erbů Chotků a Kinských. Díky vzestupu Rudolfovy kariery stoupaly i nároky na reprezentativnost panství,

ostatně, v roce 1754 je, při příležitosti *"Velkého trhu tovarů království českého"*, pořádané Rudolfem, navštívila sama císařovna Marie Terezie, jak již bylo zmíněno.

V zájmu těchto změn byl v roce 1740 postaven hospodářský dvůr, kam byla přesunuta hosp. výroba z areálu zámku. O deset let později dal rozšířit zámek protažením jeho délky křídel na dvojnásobek. Pod střechou vzniklo nové mansardové podlaží zvané mezipatro. Rovněž interier doznal změn a místnosti byly zařízeny v rokokovém stylu. Po povodni, která zasáhla zámek roku 1754, prošla budova opravou a patrně tehdy bylo postaveno polopatro na půdách budov obklopujících nádvoří. Touto dobou zde vznikla i rodová kaple.

Díky dispozicím zámku je pravděpodobné, že byly prostory křídel rozděleny na mužskou a ženskou část, čemuž odpovídalo i rozmístění jednotlivých pokojů. Služebnictvo bylo patrně ubytováno v prostoru střešní mansardy a v okolních budovách byly umístěny další důležité náležitosti jako kuchyně, spíže, lednice a jiné důležité části domácnosti¹¹.

6. Interier zámku

Za Václava Antonína Chotka byla výzdoba interieru inspirována zámek ve francouzském Fontainebleau. Téměř beze změn se z tohoto období zachoval čínský salonek, *salla terrena*, a sály lovecký a sál Marie Terezie. Po úpravách zadaných Rudolfem Chotkem se značně změnil interier sídla. Rudolf jej nechal upravit v duchu rokoka. Jako příklad zde poslouží mušlový salonek v přízemí. V celém prostoru je kladen důraz na reprezentaci majitele a zajímavý je i fakt, že v tehdejší kultuře prakticky neexistoval rozdíl mezi soukromou a veřejnou místností.

6.1. Sál Marie Terezie

Je reprezentativní místnost v prvním patře, která vyjadřuje vztah Rudolfa Chotka k osobě panovnice. Na její počest, a na památku její návštěvy na zámku Veltrusy vznikla pozoruhodná prostora, která se vyznačuje orientací na rod Habsburků. Na stěnách zde visí portréty Marie Terezie v modrých šatech, jejího manžela Františka Štěpána Lotrinského a jejich dětí. Jejich autorem je Martin Meytens. Tomuto sálu se téměř vyhnuly pozdější úpravy, zůstal na památku panovnické návštěvy zachován v původní podobě.

6.2. Salla terrena

Tvoří centrum přízemí zámku. Je otevřená do dvou stran a zaklenutá křížovou klenbou, kterou podepírají čtyři sloupy zdobené sgrafitem s figurálními motivy. Její stěny jsou zdobeny freskami ptáků a strop vyvolává iluzi otevřeného nebe s modrou oblohou a oblaky nad hlavou. Malby ptáků a scenerie znázorňující průhledy do imaginární romantické krajiny se zříceninami hradů či iluze mořského pobřeží tvoří nenásilný přechod z parku do prostor zámku. Jsou inspirovány rytinami francouzského grafika J. C. Gallota. Zajímavá je zde i mozaika na podlaze u zadního vstupu složená z oblých říčních kamínků.

6.3. Velký sál

Jedná se o ústřední prostor zámku. Nachází se v prvním patře, které sloužilo k reprezentativním účelům a konaly se v něm plesy a jiné slavnosti. Vedou do něj čtyři dveře, každé z jednoho křídla do místností navazujících na sál. Například obrazárna zámku vedoucí do salonku Marie Terezie. Za jedněmi z nich se nalézá schodiště. Nalézají se zde také francouzská okna, kterými lze vyjít na terasu s dvojitým balustrovaným schodištěm vedoucím na čestný dvůr či z druhé strany na balkon. Sál je osvětlován kruhovými okny v tamburu pod mohutnou kupolí zdobenou lunetami a nástěnnou malbou.

Na jeho stěnách se zachovala původní štuková výzdoba, kterou vytvořil zřejmě pražský štukatér Giovanni Domenico Spazio se svými tovaryši¹². Sál převyšuje ostatní prostory o patro a po dvou stranách zde jsou hudební balkony. Později zde byly umístěny obrazy Václava Antonína Chotka, který byl zřejmě namalován in memoriam a Rudolfa Chotka namalovaný F. K. Fahrenschoem. Ten je na obraze vypodobněn v řádkovém rouchu, na kterém se vyjímá řád zlatého rouna, prestižní ocenění, které nedávno předtím obdržel od Marie Terezie. Sál tím získal akcent galerie předků. Ve výši patra zde jsou zrcadlově proti sobě dvě tribuny pro hudebníky, kteří zde během slavností hráli. Mezi nimi zde figuruje i osobnost Antonína Dvořáka, který zde hrál na housle a využil tak zdejší výborné akustiky. Sál byl vytápěn dvěma mramorovými krby, z nichž jeden je zaslepený.

Na stropě se nachází freska namalovaná v roce 1675 malířem J. Pichlerem, který absolvoval vídeňskou akademii, znázorňující alegorii čtyř denních dob.

Mástěnné malby se nalézají i na stropích dalších místností v prvním patře. Jedná se především o výjevy z antických bájí a legend.

6.4. Čínský salonek

Je další z místností v prvním patře. Má intimnější charakter a odráží dobovou zálibu v budování prostor ovlivněných jinou kulturou. Pokoj je vyzdoben v čínském stylu přizpůsobeném evropskému způsobu bydlení. Jeho stěny jsou v celé ploše vyzdobeny tapetami s čínskými motivy. Jedná se o rozměrné panely osazené na hladkou stěnu pomocí dřevěných lišt. Stěna pod nimi je popraskaná, ale praskliny jsou staršího data a stavba je stabilní.

Tapety jsou vyrobeny pomocí kombinované techniky. Na dřevěný rám je napnuté plátno opatřené šepsovým podkladem. Na něm jsou technikou malby temperou namalované rokokové rozviliny, které tvoří rámce, do nichž byly nalepeny papírové kartuše. Jedná se pravděpodobně o import z Číny. Papíry byly dováženy z Číny ve formě archů, které mohly být pouze předtištěné, a kolorovat je mohli malíři zde v Evropě. U veltruských tapet došlo i k úpravě formátu, kdy byly části před nalepením do kartuší vystřiženy. Tyto malby jsou tematicky věnovány zátiším. Vyskytuje se zde zátiší s hudebními nástroji, knihami a svítky, nádobami s čajem i ovocem a květinami. Půvabné jsou zejména výjevy s máky a drobným ptactvem. Tapety prošly řadou úprav, jednalo se zejména o přemalby temperových ploch.

V čínském stylu byla vyzdobena i malá místnost přiléhající k jedné ze zdejších ložnic. Tady byla zobrazena květinová zátiší a kompozice s figurálními motivy čínských krás. Byla zde vystavena kolekce čínského porcelánu a nábytku částečně čínské a částečně Evropské provenience.

6.5. Mušlový salonek

Svou strukturou navazuje na salla-terrenu a někdy je nazýván rovněž křbový salonek. Nápadný křb se zde dochoval do současnosti. Tato klenutá prostora je velice typická způsobem výzdoby stěn. Jedná se o zvláštní techniku vtiskávání drobných kamínků a říčních muší do čerstvé omítky kde tvoří linie výzdoby, do které bylo zasazeno i několik malých zrcadel. Je zajímavý výraznou barevností, kdy tlumené odstíny barev vyskytující se na stěnách v zámku jsou nahrazeny výraznou barevností v odstínech červené a malovanou iluzivní krajinou. Je v přízemí a na podlaze se nalézá odtokový systém s malým kanálem. Byla využívána podobně jako zahradní altán a svého času zde byl umístěn i depozitář nábytku.

6.6. Obrazárna.

Tato místnost tvoří spojnici mezi velkým sálem a salonkem Marie Terezie. Jak už název napovídá, je v něm umístěna portrétní galerie členů rodu. Portréty v ní zachycují převážně členy spřízněných větví rodu. Existují zde však důvodné pochyby o původnosti této kolekce. O existenci obrazárny nejsou historické zmínky a je tedy možné, že vznikla druhotně. Navíc, na zámku Kačina, který rovněž patřil Chotkům, existovala kvalitní a rozsáhlá obrazárna

6.7. Knihovna

Zdejší zámecká knihovna se nalézá v malém průchozím kabinetu s dřevěným obložením. Skříňky jsou zabudovány do táflované stěny, jsou neprůhledné a do některých dvířek jsou vsazena zrcadla. Byly v nich uloženy originální zápisky rodu Chotků. Tento rozsáhlý soubor není organizovaný a díky jeho průzkumu mohly být objasněny některé skutečnosti ohledně stavby zámku, jako osoba jejího architekta. Dlouho se o tomto fondu nevědělo, protože dvířka knihovny byla zatlučená hřebíky. Objevena byla v sedmdesátých letech dvacátého století a obsahovala kromě zápisků i knihy s exlibris Chotků. U některých publikací se jednalo i o první vydání.

6.8. Jídelna

Rokoková jídelna sloužila jako prostor pro podávání jídla. Její interier se skládá z rokokového nábytku a během času zůstal relativně nezměněn. Bohužel, co se týče vybavení drobnějšími předměty, jako jsou jídelní soupravy a porcelán vzaly za své a byly nahrazeny.

7. Sochařská výzdoba čestného dvora

NA výzdobě čestného dvora se podíleli dva barokní sochaři. Prvním z nich byl sochař původem z tyrolska František Antonín Kuen a druhým rovněž sochař cizího původu Matyáš Bernard Braun.

7.1. První etapa-schodiště

V první etapě stavby, kdy vznikala sochařská výzdoba schodiště zámku, byl na tento úkol najat František Antonín Kuen. Na signaturách, které lze spatřit na jím vytvořených sochách mužů vedoucích koně se podepsal svými iniciály F.A. KUN. Tato dvě nadživotní sousoší vytvořil už před rokem 1713, kdy se objevuje v Oseku. Je tedy možné, že ho do Čech přivedl právě hrabě Chotek¹³.

7.2. Druhá etapa-plot

Autorem soch na čestném dvoře Veltruského zámku je barokní sochař rakouskéhoho původu Matyáš Bernard Braun. Tento sochař vrcholného baroka se narodil 24. 2. 1684 v Sautens u Innsbrucku¹⁴. Vyučil se sochařem a řezbářem a poté absolvoval, jak bylo v té době zvykem, studijní cestu po Itálii. Nevrátil se však do rodných Tyrol. Místo toho se usadil v Čechách, přesněji v Praze, kde se stal novoměstským měšťanem a oženil se. Založil zde velice úspěšnou sochařskou dílnu, která se podílela na výzdobě celé řady zámků a jiných objektů. Jeho převážně pískovcové skulptury můžeme nalézt na Karlově mostě (např. jeho první sochu vytvořenou v Čechách, sochu Sv. Luitgardy), v Kuksu u Dvora Králové, kde vytvořil řady Ctností a Neřestí, Betlémě u Kuksu, ve výzdobě Clam- Gallasova paláce v Praze a na řadě dalších míst.

Pro veltruský zámek vytvořila jeho dílna soubor pískovcových soch mírně nadživotní velikosti představujících měsíce. Je jich tedy celkem dvanáct. Každá z nich je umístěna na zděném sloupu plotu, který ohraničuje prostor čestného dvora. V současnosti jsou některé sejmuté a čekají na restaurátorský zásah.

8 Zahrada

Stavba šlechtického sídla nezahrnovala jen vlastní stavbu obydlí, ale nutně musela počítat i s úpravou nejbližšího okolí. Zahrady byly běžné už od starověku a zpravidla plnily funkci užitkovou, okrasnou nebo kombinaci obojího.

8.1. Barokní zahrada

Ve tvorbě barokní zahrady se vyskytují dvě nezávislé formy- geometrická, tektonizovaná zahrada která dosáhla nejvyššího stupně vývoje ve Francii a zahrada krajinná, přírodní prosazovaná v Anglii. V 17. a 18. století na území Evropy začala anglická zahrada postupně nahrazovat francouzskou. Samozřejmě, krajinná koncepce zahrad nebyla novinkou, už dříve byla definována jedinečnost volné přírody a její nenahraditelná estetická funkce, o níž mluvil i Jacopo Sanzaro v předmluvě ke svému teoretickému spisu *Arcadia*. V renesanční Itálii byla zahrada chápána jako únik z ruchu města do klidu přírody. Teorie barokního zahradního umění má kořeny už v období renesance a hmotným vzorem se stal Belveder ve Vatikánu a zahrada vily Borghese v Římě.

Nepopiratelným vrcholem zahradního umění francouzského typu je Versailles, které vzniklo za vlády *krále slunce*, Ludvíka XIV, kdy v jeho službách působil geniální zahradní architekt André Le Nôtre. Ten pracoval původně pro ministra financí Fouqeta a pro jeho nový zámek vytvořil krásnou zahradu, na jejíž slavnostní otevření pozval i královskou rodinu. Králi ovšem neušlo, že finance na tak nákladné dílo mohl získat jedině na úkor státní pokladny, tím jeho kariéra ve službách krále skončila a on byl brzy na to uvržen do Bastily, odkud už nevyšel.

8.2. Francouzská zahrada ve Veltrusích

Okolo zámku se rozprostíral okrasný park s nevelkou barokní francouzskou zahradou na jeho jižní straně. V té se nacházela fontána a několik kamenných soch a váz. Jednou z těchto soch byla i dodnes existující socha Sv. Jana Nepomuckého poblíž Oranžerie, která dříve zdobila výklenek zdi zahrady¹⁵. Rostliny zde byly sázeny do promyšleně rozplánovaných záhonů a vytvářely geometrické obrazce. Svým celkovým zpracováním navazovala na architekturu zámku a byla její součástí. Stromy zde nerostly volně, ale byly vhodnými zásahy sázeny a tvarovány do požadovaných forem. Pravděpodobně na tuto okrasnou zahradu volně

navazovala zelinářská zahrada. Staral se o ni zahradník zaměstnávaný zde od roku 1711, pro něhož bylo vybudováno obydlí, tzv. chýše. Dochovaly se zmínky o nákupu květinových semen, dřevin, ovocných stromů a dalších rostlin v Lipsku. Na Veltrusech se tehdy pěstovaly švestky, meruňky, broskve i jáhly či len.

V roce 1754 zasáhla zahradu další z povodní a zdemolovala ji. Tehdejší majitel panství, Rudolf Chotek se rozhodl ji neobnovovat a upravit okolí zámku na anglický park.

9 Park Veltruského zámku

Co se týče úpravy zámeckého parku, navázal Rudolf Chotek na myšlenku svého otce a nadále budoval park v barokně-klasicistním duchu inspirovaném francouzskou zahradou. Později však byla tato koncepce nahrazena jinou, konkrétně koncepcí anglického parku, který je protikladem francouzského způsobu¹⁶.

9.1. Forma anglického parku

K rozsáhlým změnám zámeckého parku došlo s nástupem Jana Rudolfa Chotka. Ten se zajímal o umění a přírodní vědy a spolupracoval s předními odborníky v oblasti zahradnického umění, jako byli W.Chambers, Ch.Hirschfeld, J.F.Jöndl, a architekt R.van der Schott. Park tehdy dosáhl svého největšího rozkvětu. Oproti stylu francouzské zahrady, byl nyní park budován coby přírodně-krajinářský park: *„Anglický park však nebyl výsledkem divoké, nekultivované přírody, byla to spíše uměle vytvořená ideální krajina, již zahradník komponoval se snahou po nejvyšší malebnosti a která teprve za svými hranicemi navazovala na skutečně volnou přírodu. Na tvůrce anglických parků silně působily zahrady čínské, komponované jako ideální krajiny vysoké estetické úrovně“*¹⁷

Výstavba byla založena na kontrastu mezi architekturou a divokostí přírody. V parku byla v podstatě volně chována zvěř i rostlinstvo. V této době se Evropa dostává do užšího kontaktu s východními zeměmi, a tak je pak obohacen i o různé cizokrajné dřeviny.

Kromě toho působivost nového pojetí parku byla završena stavbou pavilónů, grott, čínské bažantnice a dalších neobvyklých staveb charakteristických pro období rodícího se romantismu, z nichž některé se dochovaly až do dnešní doby.

9.2. Okrasný statek

Součástí parku je okrasný statek, tzv. ferme ornée. Znamená to, že součástí parku se stala i hospodářsky kultivovaná půda. Do krajiny jsou komponována pole s remízky i ovocné sady, vinice, chmelnice i pastviny, které i s lidmi pracujícími na tomto území tvoří nedílnou součást tvářnosti krajiny.

10. Stavby v zámeckém parku

Romantizující tendence v cítění společnosti osmnáctého století se projevovaly také stavbou různých architektonických útvarů v okolí šlechtických sídel. Tyto stavby odrážely dobovou náladu či zálibu. Díky tomu je zde značná rozmanitost stylů a forem. V této době je běžné budování různých pavilónů, imitací zřícenin či výstavba umělých jeskyní, mostů či památníků některým osobnostem. Šlechta tato umělá zákoutí využívala ke svým kratochvílím jako byly různé výlety, vyjížd'ky či svačiny v přírodě. Ve Veltruském parku se můžeme setkat téměř s každým z těchto druhů staveb. Nalézá se zde řada kamenných pavilónů (stavěly se však častěji dřevěné, a tak se, díky nepřízni osudu a nižší odolnosti tohoto materiálu, často nedochovaly). Autorem těch zdejších byl převážně M.Hummel.

10.1. Van der Schottův památník.

Rudolf Chotek dal tomuto tvůrci veltruského parku, který byl rovněž i správcem Schönbrunských zahrad, zhotovit pomník po jeho smrti, která se datuje do roku 1790. To, že do svých služeb získal takto postaveného muže svědčí o jeho vlastním vysokém postavení. Pomník byl později ze svého originálního stanoviště přemístěn do areálu bývalé turecké zahrady.

10.2. Pomník C.L.Hirschfelda.

Další ze zahradních architektů, kteří se podíleli na konceptu budování parku, byl C. L. Hirschfeld. I jemu byl zde vybudován památník, tentokrát na hrázi. Bohužel, při pozdější regulaci byl však odstraněn.

10.3. Čínská bažantnice.

Tato stavba nazývaná rovněž Ptáčník vznikala mezi lety 1792 - 1796. Její stavba byla inspirována čínskou architekturou a jak už název napovídá, jednou z jejích funkcí byla funkce chovatelská. Byly zde drženy vzácné druhy zlatých a stříbrných bažantů a perliček. Co se týče jejího vzhledu: *„Bažantnice byla podlouhlá přízemní budova z kamenného zdiva. Její mansardovou, barevnými šindely krytou střechu neslo 18 dřevěných sloupů. Stropní trámy byly zevně zakončeny polychromovanými papouščími hlavami, které ze dřeva vyřezal Petr Prachner, otec sochaře Václava Prachnera. Fasáda členěná oválnými okny s barevnými tabulkami skla byla pokryta nástěnnými ornamentálními malbami čínského písma.“*¹⁸ Tato stavba sloužila také panstvu jako místo pro odpočinek při vyjíždkách.

Bohužel, jako stavební materiál zde bylo použito dřevo, ze kterého byly vyřezány i dřevěné sloupy podpírající krov a díky tomu se nedochovala. Dne 28.10.1918 byla zničena požárem, který založil anonymní vandal.

10.4. Laudonův pavilon (1792-97)

Tento objekt byl věnován památce rakouského generála Laudona. Jedná se o klasicizující stavbu na obdélníkovém půdoryse. Nalézá se u kanálu poblíž místa, kde generál Laudon pronásledoval prince Jindřicha při obraně Čech. Tento generál byl několikrát hostem na zdejším zámku Je zde znát inspirace čínskou architekturou, byť zprostředkovaně V jeho konstrukci bylo stavidlo, kterým se dala regulovat hladina vody v kanále. ²Brožovský. Vnitřní prostory jsou vyzdobeny freskami, v současnosti je však poničený po povodních z roku 2002 a probíhají v něm restaurátorské práce.

10.5. Chrámek přátel venkova a zahrad (1792-94)

Další drobná klasicizující stavba inspirovaná antickou architekturou na centrálním kruhovém půdorysu se sloupořadím čítajícím deset cihlových sloupů, ionskou hlavicí a zastřešený malou kupolí na válcovém tamburu. Bývá nazýván také Velký templ. Chrám byl postaven na památku významných osobností: *„císaře Josefa II, generála Gideona Ernsta von Laudona a polního maršála Franze Morize Lacyho – jejichž busty kdysi stály na konzolách uvnitř síně.“*

Původně byl templ vybaven empírovým nábytkem, ten je však nyní spolu s bustami umístěn v zámku.“¹⁹

Svémi dispozicemi připomíná San Pietro in Montorio v Římě, který navrhl architekt Donato Bramante.

10.6. Pavilon Marie Terezie (1811-1813)

Osobnost Marie Terezie značně ovlivnila životní dráhu představitelů chotkovského rodu. To se do značné míry podepsalo i na tomto panství. Empírový pavilon na čtvercovém půdorysu stojí na volném prostranství při severním okraji parku. Je to pískovcová otevřená stavba připomínající v určitém úhlu triumfální oblouk. V rozích stojí trojice kanelovaných sloupů v dórsském stylu na jednoduchém podstavci. Nad abakem probíhá kolem celého obvodu chrámku vlys, který přesahuje střecha. Na každém jejím rohu je ozdobná kamenná dekorativní váza. Chrámek je zastřešen kupolí. Uvnitř chrámku je pylon s pamětní deskou připomínající Jana Rudolfa Chotka

10.7. Dórský chrámek (1811- 1842-3)

Malá stavba, kterou vyprojektoval Jan Filip Jöndel. Je zajímavá svým pojetím coby dórského chrámu včetně typických sloupů po celém obvodu, které nesou kladí s římsou, jež obíhá vlys s rytmickým střídáním metop a triglyfů. Na rozdíl od řeckých chrámů zde zcela schází *cella*, vnitřní místnost chrámu, ve které antičtí kněží vykonávali rituály a jeho střed je zcela volný.

10.8. Egyptský kabinet (1816-19)

Po roce k němu byl přistaven most přes kanál stojící v jeho těsné blízkosti s kamennou sfingou. Má dvě podlaží a byl postaven rovněž při zvláštní příležitosti: „*Po roce 1812 dostal Jan Rudolf Chotek od rakouského císaře Františka II. Jako dar jeden z dvanácti přednostních výtisků kolorovaného vydání osmnáctisvazkového knižního souboru Description de l'Égypte (Popis Egypta, vydáno v Paříži v letech 1809-1813), jež Napoleon věnoval evropským*

*panovníkům. Toto dílo francouzských badatelů, účastníků Napoleonovy výpravy do Egypta v letech 1796-1797, chované dnes jako jediný střeoevropský exemplář na zámku Kačině, se zřejmě stalo podnětem k vybudování **Egyptského pavilonu** ve veltruském parku.*²⁰

K egyptskému kabinetu byl roku 1820 přistavěn přes kanál malý kamenný most, kterému se říká Emissarius a socha sfingy.

10.9. Socha Marta

Tato socha byla umístěna do parku v roce 1836. Její autor je neznámý a ztvárňuje mladého boha sedícího v jakémsi křesle umístěném na podstavci, s vojenskou přilbou, kterou drží na klíně.

10.10. Grotta

V devatenáctém století vrcholily romantické tendence projevující se v architektuře stavbou umělých zřícenin a jeskyní. Chotkové tuto módní vlnu respektovali a v parku tak vznikla grotta, tedy umělá jeskyně. Nad ní stála i umělá zřícenina a její zbytky jsou dodnes viditelné. Dnes se v těsné blízkosti jeskyně nalézá letní kino, které nahradilo umělou nádrž, ze které bývala svedena voda, která mohla obohatit zákoutí s jeskyní malým vodopádem.

10.11. Jezírko Špígl.

Po povodních, kdy Vltava změnila své řečiště a park zůstal natrvalo bez přímého vodního zdroje, byla tato nepříliš vhodná situace vyřešena stavbou umělého kanálu, kterým byla voda přivedena. Zároveň s ním vzniklo jezírko zvané Špígl, na kterém bylo postaveno i malé molo s lodkami, které panstvo využívalo i vyjížděčkám po kanálech.

V areálu zámeckého parku se nachází celá řada dalších menších pomníků a staveb. Mezi ně se řadí poničený psí pomník v daňčí oboře, malý zastřešený památník Charlotě, manželce Jindřicha Chotka, oranžerie, ve které se pěstovaly citrusové plody a která se dodnes zachovala, zahradníkův domek, hájovna, novogotický červený mlýn a podobně.

11. Expozice na zámku Veltrusy.

Po roce 1945, kdy ze zámku odešli příslušníci hitlerjugend posloužil tento objekt na čas i jako ubytovna pro Rudou armádu. Tato situace se nutně muselo projevit na zachování těchto prostor a negativně ho ovlivnit. Na zámku jsou dodnes patrná místa, kde místnosti poškodili vojáci například kreslením po zdech a ničením vybavení. Podle historických svědectví obyvatel Veltrus došlo po válce k rozkrádání drobného vybavení zámku, jako jsou příbory, jídelní soupravy či knihy, které se objevily i po místních hostincích.

Zámek Veltrusy byl jednou z 47 památek I kategorie. Také zde byla sběrna svozů z ostatních památek. Předměty se nyní soustředily na jedno místo, kde vznikaly jakési depozitáře vybavení, které nebylo určeno k vystavení.

V původní instalaci bylo jak originální vybavení ze zámku, tak i svozy z jiných zámků. Byla otevřena 1. června 1949 a kladla důraz na loveckou funkci zámku. Další instalace se soustředila více na rod Chotků a jejím cílem bylo vytvořit prostředí slohově odpovídající danému historickému období. Podle generálního plánu zámeckých instalací z roku 1961 existoval plán vybudovat zde muzeum čínských a orientálních vlivů na evropskou kulturu ²¹ příkladem těchto tendencí je čínský salon a orientální kabinety. Jedním z tvůrců této koncepce byl O. J. Blažíček.

Reinstalace proběhla v létě 1964 a tematicky přizpůsobila soubor zdejšího mobiliáře nové koncepci, která vycházela z původního vybavení. Z prostor bylo odstraněny stylově nevhodné předměty a nahrazeny soubory pocházejícími ze svozů. Takto se na zámek dostala delfská fajáns, keramika vyráběná ve městě Delftu, která však byla v restitucích navracena původním majitelům a nahrazena instalací keramiky Davenport. Vznikl tak Delftský salonek vedle velkého čínského salonku a také další nová prostora – zelený pánský pokoj, místnost převážně komorního rázu s obrazy s motivy krajin a loveckým portrétem Jana Karla Chotka.

12. Plány na rekonstrukci a adaptaci budovy

Zámek Veltrusy stojí v rizikovém pásmu v záplavovém území řeky Vltavy. Ta se při povodních často rozlila a její vody poškodily zámek. Většinou zasáhla spíše park, popřípadě zahradu, v roce 2002 však zasáhla a odřízla od světa samotnou budovu zámku. Vysoká voda sebou nese řadu problémů, ať už se jedná o ty nejzřejmější, jako jsou mechanické poškození vodním proudem či vlhkost a všudypřítomné nánosy bahna a naplavenin. V tomto objektu je značná vlhkost podporovaná i orientací sever-jih, kdy se v objektu sráží teplý vzduch z jižní strany se studeným a vlhkým vzduchem ze severu. Samozřejmě, je nutné počítat i s lidským faktorem, protože každý člověk dýchá a produkuje teplo, což se v malých místnostech, jako jsou ty zdejší může rovněž projevit na kolísání teploty a vlhkosti.

Vnější mikroklima zámku je pak nevyrovnané a to památce rozhodně neprospívá. Udržet zde stabilní teplotu a vlhkost je tedy prvořadým úkolem.

13.1. Větrání

Přirozeným způsobem větrání jsou okna. Je však nutné zajistit, aby větrání probíhalo kontrolovaně a v okamžicích k tomu vhodných. To znamená tehdy, kdy tato výměna vzduchu vnitřnímu klimatu prospěje. Dále je možné instalovat vzduchotechniku, která zajistí nucenou výměnu upraveného vzduchu.

13.2. Elektroinstalace

Zde je zásadním požadavkem respektovat původní cenné povrchy stěn a vyhnout se jejich poškození. Zároveň by mělo dojít k instalaci protipožární ochrany a zabezpečení.

13.3. Vytápění

V přízemí se plánuje temperování teplovodními parapetními deskovými tělesy pomocí teplovodních čerpadel a vrtů. Zároveň je třeba věnovat pozornost izolaci objektu především u oken a dveří.

Vodovody a kanalizace se provádět nebudou.

13. Povodňové nehody na zámku ve Veltrusích

Díky poloze v relativní blízkosti vodního toku docházelo ve Veltrusích k častým povodním. Jedna z povodní, která výrazně zasáhla do tváře tohoto panství, přišla v roce 1784-5. Tehdy Vltava změnila řečiště a opustila rameno, které obklopovalo zámek. Tato ztráta se stala definitivní při následující povodni v roce 1786, kdy voda nové koryto ještě prohloubila. Následkem toho se zámecký park octl bez zdroje vody a celková koncepce parku byla ohrožena. Jako schůdné řešení se ukázala být stavba kanálu a regulačního zařízení a umělého průplavu, kde se mohlo panstvo projíždět a přístaviště, zvané Špígl.

Ani toto uspořádání však nebylo konečné. Při regulacích v 19. a 20. století byl přívod vody nadlouho přerušen až do stavby dálnice D8, kdy byla 1200 m dlouhým potrubím přivedena do kanálu voda. Po povodních v roce 2002 je přivaděč nefunkční a čeká se na opravu. Plány na zabezpečení zámku Veltrusy a jeho budoucího využití.

Ve Veltrusích se kombinuje několik problémů, které z dlouhodobého hlediska ohrožují tento areál. Jedním z největších problémů je voda, která je ovšem důležitým prvkem dotvářející celý areál.

13.1. Povodně 2002

Srpen 2002 byl významný zvýšenou povodňovou aktivitou. Díky vysokým srážkám došlo k zvýšení hladiny vodních toků a přišla velká povodeň, která se později ukázala být „tisíciletou“ vodou. Hydrometeorologický ústav vydal upozornění a díky tomu byla učiněna ochranná opatření a expozice na zámku Veltrusy byla zčásti přenesena do prvního podlaží nebo odvezena. Velká voda zde nebyla poprvé, většinou se však zastavila ještě před zámkem. V roce 1767 sice zpusťovala francouzskou zahradu, která poté již nebyla obnovena, ale samotný zámek nezasáhla.

V roce 2002 však byla situace složitější, během povodně byli někteří pracovníci dokonce vodou odříznuti od okolí a uvězněni v hlavní budově, jejíž přízemí voda zaplavila. Poté co voda opadla, byly zjištěny škody. Kromě nánosů bahna došlo ke ztrátám na stromech a byla poškozena ochranná hráz.

14. Poznámky:

- 1) Otakar Špecinger, *Chotkovské Veltrusy*, Sedmý vlastivědný Kralupský sešit., str. 105
- 2) Otakar Špecinger, *Chotkovské Veltrusy*, Sedmý vlastivědný Kralupský sešit, str.105
- 3) Otakar Špecinger, *Chotkovské Veltrusy*, Sedmý vlastivědný Kralupský sešit, str.105
- 4) Otakar Špecinger, *Průmyslová výstava ve Veltrusích*, Středočeský sborník historický 16, 1981 , str.88
- 5) Historie objektu a přehled organizací spravujících zámek od roku 1945
- 6) Otakar Špecinger, *Chotkovské Veltrusy*, Sedmý vlastivědný Kralupský sešit, str.108
- 7) 86
- 8) Eva Lukášová, Historické interiéry a historický textil chotkovského zámku ve Veltrusech, Zprávy památkové péče, ročník 65, 2/2005
- 9) M.Buben, *Encyklopedie českých a Moravských sídelních biskupů*, str.125
- 10) P.Zahradník, *O vzniku zámku ve Veltrusích*, Průzkumy památek VIII-2/2001, str..str
- 11) Historie objektu a přehled organizací spravujících zámek od roku 1945
- 12) Pavel zahradník, *O vzniku zámku ve Veltrusích*, Průzkumy památek VIII, 2/2001, str.86
- 13) Pavel zahradník, *O vzniku zámku ve Veltrusích*, Průzkumy památek VIII, 2/2001, str.88
- 14) *Matyáš Bernard Braun*, 1684-1738, Národní galerie v Praze, 1988
- 15) Ludiše Letošníková, *Reinstalace Veltruského zámku*, str.
- 16) M.Trojan, B.Mráz, *Malý slovník výtvarného umění*, vnacl. Fortuna, 1996, str. 14, 16
- 17) Miroslav Brožovský, *Veltrusy*, Památkový ústav středních čech v Praze ve spolupráci s nakladatelstvím VEGA-L spol. s.r.o., 1998, str
- 18) Miroslav Brožovský, *Veltrusy*, Památkový ústav středních čech v Praze ve spolupráci s nakladatelstvím VEGA-L spol. s.r.o., 1998, str

- 19) Miroslav Brožovský, *Veltrusy*, Památkový ústav středních čech v Praze ve spolupráci s nakladatelstvím VEGA-L spol. s.r.o., 1998, str
- 20) Miroslav Brožovský, *Veltrusy*, Památkový ústav středních čech v Praze ve spolupráci s nakladatelstvím VEGA-L spol. s.r.o., 1998, str
- 21) Ludiše Letošníková, *Reinstalace Veltruského zámku*

15. Literatura

- 1) Otakar Špecinger, *Chotkovské Veltrusy*, Sedmý vlastivědný Kralupský sešit
- 2) M.Buben, *Encyklopedie českých a Moravských sídelních biskupů*, str.125
- 3) Otakar Špecinger, *Průmyslová výstava ve Veltrusích*, Středočeský sborník historický 16, 1981,
- 4) Miroslav Brožovský, *Veltrusy*, Památkový ústav středních čech v Praze ve spolupráci s nakladatelstvím VEGA-L spol. s.r.o., 1998
- 5) Pavel zahradník, *O vzniku zámku ve Veltrusích*, Průzkumy památek VIII, 2/2001
- 6) Eva Lukášová, *Historické interierey a historický textil chotkovského zámku ve Veltrusech*, Zprávy památkové péče, ročník 65, 2/2005
- 7) M.Trojan, B.Mráz, *Malý slovník výtvarného umění*, vnacl. Fortuna, 1996, str 14, 16
- 8) *Baroko, architektura, plastika, malířství*, nakladatelství Slovart, Praha 1999, str 152
- 9) Ivo Kořán, *Braunové*, Akropolis, 1999
- 10) *Matyáš Bernard Braun, 1684-1738*, Národní galerie v Praze, 1988

Prameny:

<http://www.veltrusypark.cz/dokument.php?page=20060913prezentace>

http://www.kralupsko.cz/CZ/mesto/OSOBNOSTI/h-k.htm#chotek_jan_Chotek

<http://www.bamasoft.com/clubcc/cestar/erby/chotek.html>

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Chotkov%C3%A9>

<http://www.zamek-veltrusy.cz/historie-zamku/>

<http://stare.pohlednice.sweb.cz/Veltrusy-texty>

www.veltrusy.net

www.kr-stredocesky.cz

www.tipynavylet.cz

www.vsestudy.cz/.../2006/_altan-kniha.jpg

Zámek Veltrusy, oprava hlavní budovy, projekt pro stavební povolení – část stavebně-architektonická, technická zpráva a tabulky místností a stavebních úprav, zak.číslo 990403, prosinec 2003, str. 11-11

Historie objektu a přehled organizací spravujících zámek od roku 1945

Ludiše Letošníková, *Reinstalace Veltruského zámku*

17. Obrazová příloha:

Fotografie byly částečně převzaty z publikace Miroslav Brožovský, *Veltrusy*, Památkový ústav středních čech v Prazeve spolupráci s nakladatelstvím VEGA-L spol. s.r.o., 1998, Fotografie. K. Brzák, V. Razím, L. Stiburek

Obr.1. letecký pohled na areál zámku a parku Veltrusy

Obr. 2. *Banzman, zámek ve Veltrusech, kresba z roku 1861*

Obr.3. Zámek Veltrusy, pohled od severu

Obr.4. Budova zámku

Obr.5, zámek od brány do čestného dvora

Obr.6. *Sál Marie Terezie*, portréty císařských manželů

Obr. 7. *Sál Marie Terezie*, pohled na stěnu s portréty Marie Terezie a Františka Štěpána Lotrinského

Obr. 8., *Salla-terrena*, celkový pohled ze vchodu do čestného dvora

Obr. 9. *Salla-terrena*, detail výzdoby

Obr. 10. *Salla-terrena*, detail výzdoby, čáp

Obr. 11. *Salla-terrena*, detail výzdoby, páv

Obr. 12. *Salla-terrena*, detail výzdoby, mozaika na podlaze

Obr. 13. *Velký sál*, hudební balkon

Obr. 14. *Velký sál*, strop se štukovou výzdobou a nástropní malbou

Obr. 15. *Velký Čínský salonek*, interier

Obr. 16. *Velký čínský salonek*, váza

Obr. 17. *Mušlový salonek*

Obr. 18. *Mušlový salonek*, krb

Obr. 19. *Mušlový salonek*, výzdoba

Obr. 20. Výzdoba stropu

Obr. 21. Výzdoba stropu

Obr.22. *September*

Obr.23. *September*

Obr.24. *Julius*

Obr.25. *November*

Obr.26. *September*

Obr.27. *Majvs*

Obr.28. *Junius*

Obr.29. *Václav Antonín Chotek*

Obr.30. *Rudolf Chotek*

Obr.31. , *J.B.Paumgartner, portrét Chotkových, 1864*

Obr.1. letecký pohled na areál zámku a parku Veltrusy

Obr. 2. *Banzman, zámek ve Veltrusech, kresba z roku 1861*

Obr.3. Zámek Veltrusy, pohled od severu

Obr.4. Budova zámku

Obr. 5. zámek od brány do čestného dvora

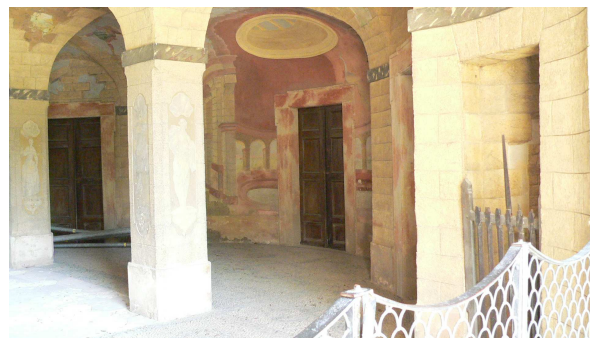
Obr.6. *Sál Marie Terezie*, portréty císařských manželů

Obr. 7. *Sál Marie Terezie*, pohled na stěnu s portréty Marie Terezie a Františka Štěpána Lotrinského

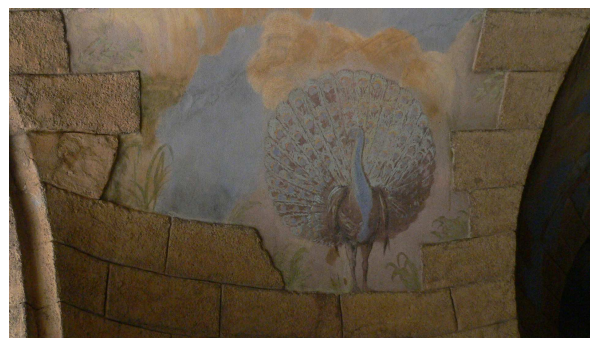
Obr. 8., *Salla-terrena*, celkový pohled ze vchodu do čestného dvora

Obr. 9. *Salla-terrena*, detail výzdoby

Obr. 10. *Salla-terrena*, detail výzdoby, čáp

Obr. 11. *Salla-terrena*, detail výzdoby, páv

Obr. 12. *Salla-terrena*, detail výzdoby, mozaika na podlaze

Obr. 13. *Velký sál*, hudební balkon

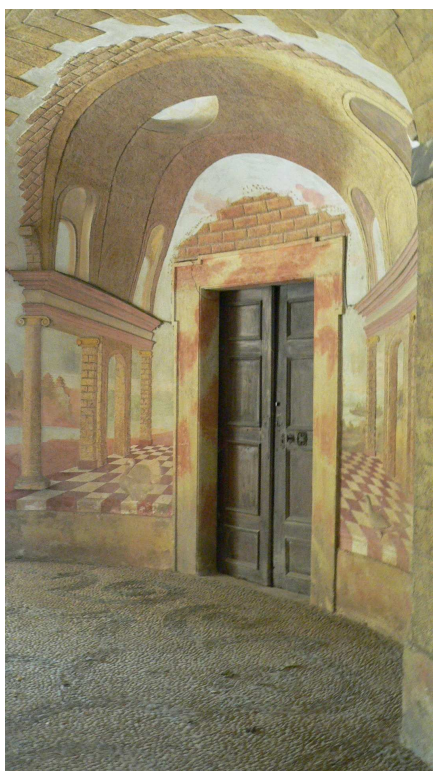
Obr. 14. *Velký sál*, strop se štukovou výzdobou a nástropní malbou

Obr. 15. *Velký Čínský salonek, interier*

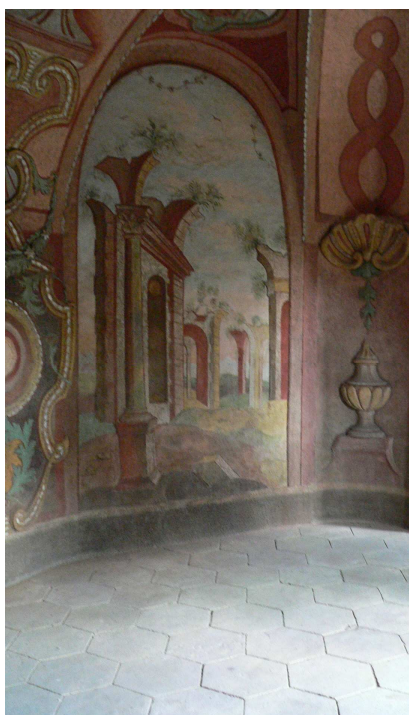
Obr. 16. *Velký čínský salonek, váza*

Obr. 17. *Mušlový salonek*

Obr. 18. *Mušlový salonek, krb*

Obr. 19. *Mušlový salonek, výzdoba*

Obr. 20. Výzdoba stropu

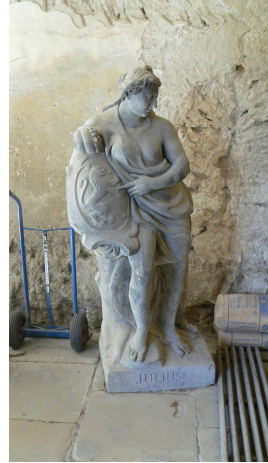
Obr. 21. Výzdoba stropu

Obr.22. *September*

Obr.23. *September*

Obr.24. *Julius*

Obr.25. *November*

Obr.26. *September*

Obr.27. *Majvs*

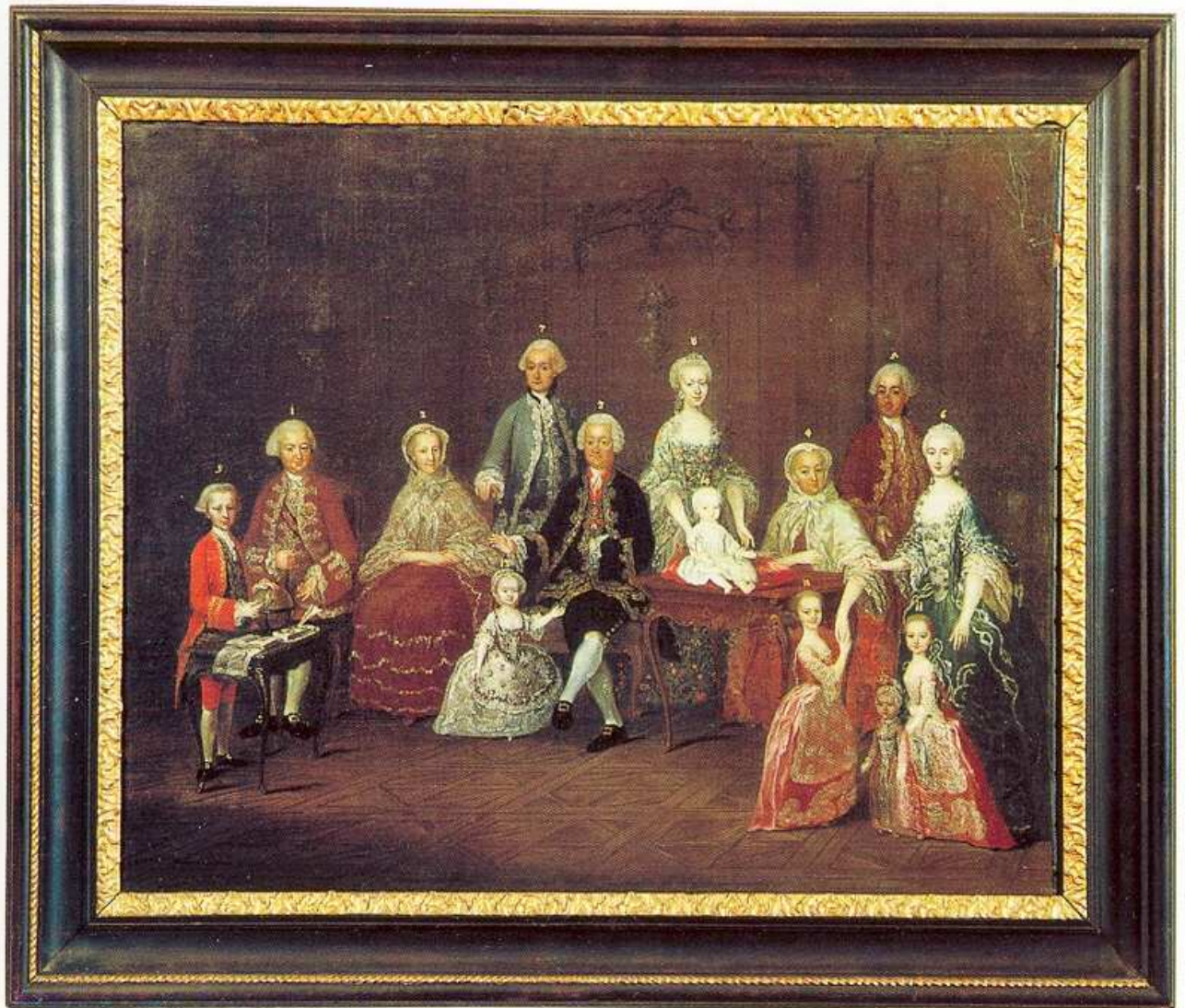
Obr.28. *Junius*

Obr.29. *Václav Antonín Chotek*

Obr.30. *Rudolf Chotek*

Obr.31. , *J.B.Paumgartner, portrét Chotkových, 1864*

Obr. 32. *Hirshfeldův pomník*

Obr. 33. *Chrámeček přátel venkova a zahrad*

Obr. 34. *Dórský Pavilon*

Obr. 35. *Čínská bažantnice*

Obr. 36. *Pavilon Marie Terezie*

Obr.37. *Laudonův pavilon*

Údaje pro knihovnickou databázi

Název práce	Historie zámku Veltrusy a jeho uměleckého vybavení
Autor práce	Michaela Kudová
Obor	UDP
Rok obhajoby	2007
Vedoucí práce	Mgr. Jiří Kaše
Anotace	Práce zpracovávající zámek Veltrusy, jeho historii, sled majitelů, interiéry a zámecký park s důrazem na vybavení zámku.
Klíčová slova	Veltrusy zámek interier park .